

<https://doi.org/10.52256/2710-3560.98.2024.98.21>
УДК 796.011 - 053.6

Андрій Ребрина,
кандидат педагогічних наук,
директор Державної установи
«Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення
«Спорт для всіх», м. Київ
ORCID ID 0000-0002-5108-2793
sportanre@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА МАСОВОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

У статті актуалізовано питання реалізації державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту в Україні. Розглянуто аспект збереження здоров'я населення як системного комплексного підходу до організації активного дозвілля, створення відповідних локацій, популяризації здорового способу життя з метою залучення різних груп населення. Обґрунтовано, що популяризація та організація діяльності спортивно-оздоровчого спрямування та активного дозвілля для усіх категорій населення є важливим та стратегічно значущим аспектом державної політики. Презентовано досвід реалізації державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту в Україні на прикладі Державної установи ВЦФЗН «Спорт для всіх», розкрито її основні завдання та функції.

Описано приклади успішних реалізованих проєктів, у які залучені різні категорії населення, з метою популяризації здорового способу життя та проведення цікавого, активного, змістовного дозвілля. Проаналізовано відповіді респондентів щодо найбільш популярних видів фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед різних категорій населення. Розкрито позитивний вплив активного дозвілля через поліпшення здоров'я, розвиток якостей фізичних якостей, зниження ризиків захворювань, сприяння психічному здоров'ю та емоційному добробуту, зниження рівня стресу, тривожності, підтримку та розширення соціальних зв'язків та контактів, поліпшення пам'яті, уваги, концентрації. Доведено, що активне дозвілля є важливим елементом здорового способу життя, який позитивно впливає на фізичний, психічний та соціальний добробут людини.

Ключові слова: здоров'я населення, фізична культура, масовий спорт, фізична активність, фізкультурно-оздоровчі заходи, активне дозвілля.

Andrii Rebryna. Implementation of state policy in the sphere of physical culture and mass sports in Ukraine

The article updates the issue of implementation of state policy in the field of physical culture and mass sports in Ukraine (using the example of the State institution «Sports for All»). The aspect of preserving the health of the population as a systemic complex approach to the organization of active leisure, creation of appropriate locations, popularization of a healthy lifestyle with the aim of attracting different population groups is considered. It is substantiated that the popularization and organization of sports and health-related activities and active leisure for all categories of the population is an important and strategically significant aspect of state policy. The experience of implementing state policy in the field of physical culture and mass sports in Ukraine is presented on the example of the state institution «Sports for All», its main tasks and functions are revealed.

Examples of successfully implemented projects are described, which involved different categories of the population with the aim of popularizing a healthy lifestyle and conducting interesting, active, meaningful leisure time.

The answers of the respondents regarding the most popular types of physical culture and health and mass sports activities among different categories of the population were analyzed. The positive impact of active leisure time through improving health, developing the qualities of physical qualities, reducing the risks of diseases, promoting mental health and emotional well-being, reducing the level of stress and anxiety, maintaining and expanding social ties and contacts, improving memory, attention, concentration.

It has been proven that active leisure is an important element of a healthy lifestyle, which has a positive effect on a person's physical, mental and social well-being.

Key words: *public health, physical culture, mass sports, physical activity, physical culture and health activities, active leisure time.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Беззаперечною цінністю та водночас ключовим потенціалом суспільства є категорія «здоров'я населення». Концепт збереження здоров'я населення передбачає системний комплексний підхід до організації активного дозвілля, створення відповідних локацій, популяризації здорового способу життя з метою залучення різних груп населення у різноманітні активності.

Державна політика по збереженню здоров'я населення включає великий комплекс заходів та програм, спрямованих на забезпечення громадян доступною та якісною медичною допомогою, профілактику захворювань, а також популяризацію здорового способу життя.

Збереження здоров'я населення як надзвичайно важливого чинника стабільного розвитку суспільства обґрунтовується такими факторами які, підкреслюють його значущість:

- економічний розвиток (здорове населення сприяє підвищенню продуктивності праці, зменшенню витрат на охорону здоров'я та підвищенню економічного добробуту країни);
- соціальна стабільність (здоров'я населення є фундаментом для соціальної стабільності, оскільки сприяє зниженню рівня злочинності та покращенню якості життя);
- демографічне зростання (збереження здоров'я та продовження тривалості життя сприяє покращенню показників народжуваності, що позитивно впливає на демографічну ситуацію);
- підвищення якості життя (здоров'я є ключовим фактором, що визначає загальну якість життя людини, впливає на її здатність до самообслуговування, активного життя та самореалізації).

Державна політика у сфері фізичної культури та масового спорту спрямовується на підвищення рівня фізичної активності населення, розвиток спортивної інфраструктури та підтримку масового спорту через розвиток спортивної інфраструктури (будівництво, розширення мережі та модернізація спортивних об'єктів для масового спорту); створення сприятливих умов для занять спортивно-оздоровчою діяльністю (впровадження спортивних програм у освітніх закладах, проведення занять на виробництві, у місцях відпочинку); популяризація фізичної культури та масового спорту (пропаганда здорового способу життя, організація та проведення масових спортивних заходів, таких як марафони, фестивалі, змагання, спортивні естафети, ігри, свята); розвиток дитячого та юнацького спорту (створення мережі спортивних секцій та клубів для дітей та учнівської молоді); підготовку фахівців фізичної культури та спортивно-оздоровчої діяльності (підвищення кваліфікації); розвиток інклюзивного та безбар'єрного спорту (забезпечення сприятливих умов для занять спортом та фізично-оздоровчою діяльністю осіб з інвалідністю, проведення спеціалізованих спортивних заходів), науковий супровід (проведення досліджень у галузі фізичної культури та спорту) тощо.

Таким чином, державна політика у сфері фізичної культури та масового спорту спрямована на створення умов для всебічного розвитку особистості, покращення здоров'я населення, продовження тривалості життя та підвищення його якості, оскільки здоров'я населення є фундаментальною цінністю, яка визначає добробут та процвітання суспільства в цілому.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. У процесі дослідження проблематики здорового способу життя та збереження здоров'я населення варто виокремити основні складники, що визначають рівень формування звички людини вести здоровий спосіб життя: розуміння здоров'я як стану повного добробуту; цілісне бачення здоров'я, яке охоплює фізичну, психічну, соціальну, духовну сфери; почуття особистої відповідальності за власне здоров'я. Окрім особистості відповідальності людини за власне здоров'я, держава та суспільство також несуть відповідальність за збереження здоров'я нації та її соціального добробуту, що актуалізує питання реалізації державної політики у сфері здоров'я по впровадженню ефективних програм та проєктів, надання відповідних послуг, ініціювання та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів тощо.

У дослідженнях, присвячених різним аспектам здорового способу життя та залучення населення до активного дозвілля (Т. Нормену, Е. Ансах), акцентується на різноманітній реалізації політики щодо збереження здоров'я населення (така робота має здійснюватися на рівні держави,

громади, бізнесу, освіти, медіа тощо) та концентрується на популяризації фізичної активності, просвітництві щодо запобігання ризикам, розвитку фізичної грамотності, інформуванні про відповідні ініціативи (проекти, програми), тестуванні та аналізі наявних державних та світових практик, розробці відповідних рекомендацій щодо їх впровадження [11].

Серед екологічних, економічних, біологічних та соціальних чинників, які визначають загальний рівень здоров'я населення, учені L. Berkman, K. Lochne, N. Freudenberg виокремлюють соціальний аспект, який визначається впливом економічних, культурних та екологічних факторів на здоров'я людини (соціально-економічний статус, рівень доходу, освіти, можливостей, умови праці, баланс робочого часу та дозвілля, доступ до медичних послуг, житлові умови, соціальні зв'язки, наявність / відсутність соціальної підтримки, традиції, звички, що впливають на ставлення до здоров'я, харчування та фізичну активність, культурні бар'єри, екологічні умови, політико-правові фактори тощо). Розуміння ролі соціального аспекту здоров'я формує запити суспільства на реалізацію державної політики у цій сфері через розроблення ефективних програм, спрямованих на збереження здоров'я населення. Відповідно, великою мірою соціальний аспект здоров'я населення реалізується через організацію активного дозвілля для різних верств населення на загальнодержавному рівні. Саме так мета збереження здоров'я населення, запобігання захворюванням та продовження тривалості життя може бути досягнута через впровадження соціально важливих оздоровлювальних стратегій та створення простору рівних можливостей [9; 10].

На мультирівневості впливів активного дозвілля акцентує і А. Гакман. На думку дослідника, залучення населення до активної спортивно-оздоровчої діяльності впливає на культурний рівень (як соціальна норма та значуща суспільна цінність; суспільний (як реалізація цієї цінності через інститути суспільства), індивідуальний (як свідомо обраний орієнтир особистості на ведення здорового способу життя) [1].

Продовження цієї ж тези відображено і у роботах Т. Круцевич, Г. Безверхньої, які відзначають конструктивний вплив активного дозвілля на біофізіологічному, психологічному, соціокультурному рівнях людини. Дослідниці наголошують, що потреба у відпочинку зумовлена, перш за все, біологічною природою людського організму під впливом психологічних та соціальних навантажень як необхідна умова для відновлення сил, зняття втоми та запобігання виснаженню. Особливо важливим є активний відпочинок, що включає фізичні вправи, який, впливаючи на біофізіологічні, психологічні та соціокультурні аспекти особистості, дозволяє швидко відновлювати сили та сприяє цілісному фізичному та соціально-культурному оздоровленню. Така збалансована, змістовно наповнена активність, що охоплює рекреаційні, розвивальні та розважальні заходи, має соціально значущий сенс та відповідає культурним традиціям і сучасним вимогам [3].

У наукових працях О. Федько зазначається, що структура здорового способу життя включає предметно-речовий, природний, соціокультурний і духовний компоненти, які інтегровані у життєдіяльність людини та суспільства та охоплюють духовний, соціокультурний і правовий простори. Здоровий спосіб життя має на меті оптимальне задоволення потреб людини, покращення стану, розвитку та функціонування її організму. Тобто, організація здорового способу життя є складним системним процесом, який охоплює численні компоненти життя сучасного суспільства та основні сфери й напрями життєдіяльності людини [9].

Отже, популяризація та організація діяльності спортивного-оздоровчого спрямування та активного дозвілля для усіх категорій населення є важливим та стратегічно значущим аспектом державної політики.

Мета статті полягає в актуалізації питань щодо розвитку сфери фізичної культури та масового спорту в Україні.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання низки завдань:

- огляд нормативно-правового забезпечення державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту;
- розкриття основних засад функціонування державної установи «Спорт для всіх»;
- презентація досвіду реалізації державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту в Україні.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нормативно-правовим забезпеченням державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту в Україні є: Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [6]; «Національна стратегія з

оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [4], Указ Президента України «Активні парки – локації здорової України» [7], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про соціальний проєкт «Активні парки – локації здорової України» [5] та інші нормативні документи.

Державна установа «Спорт для всіх» реалізовує державну політику у сфері фізичної культури та масового спорту у більш ніж 226 спортивних клубах та має понад 540 координаторів (тренерів, активістів, які проводять консультації, тренування, заняття, організують різноманітні заходи тощо). До такої діяльності вже було залучено близько 370 тисяч осіб. Наприклад, у програмі вихідного дня представлено більш ніж 70 заходів, які проходять у різних областях України (ігри, естафети, тренування, руханки, забіги та інші активності).

Місією установи «Спорт для всіх» є «об'єднання українського народу в боротьбі за здорове майбутнє нації; дотримання національних традицій фізичної культури, спорту та здорового способу життя; популяризація фізичної культури, спорту та здорового способу життя серед усіх вікових груп та верств населення, особливо серед дітей та молоді; усвідомлення кожним громадянином важливості рухової активності як ключового елементу здорового способу життя; створення умов для регулярної рухової активності з метою зміцнення здоров'я, з урахуванням інтересів, побажань та індивідуальних особливостей кожного українця» [2].

Основними завданнями визначено:

«сприяння реалізації державної політики та програм розвитку фізичної культури; організація та проведення фізкультурно-оздоровчої діяльності на загальнодержавному рівні; проведення просвітницької роботи з питань оздоровлення населення через фізичну культуру і спорт для формування потреби в руховій активності; методологічне забезпечення центрів, спрямоване на створення умов для занять фізичною культурою та масовим спортом; організація та проведення всеукраїнських конкурсів, показових виступів, фестивалів, спортивних свят та інших фізкультурно-оздоровчих заходів» [2].

Організація та проведення фізкультурно-оздоровчих спортивно-масових заходів реалізується для наступних категорій населення:

- дітей дошкільного віку;
- дітей молодшого шкільного віку (1 – 4 класи);
- дітей середнього шкільного віку (5 – 8 класи);
- учнівської молоді віком 14 – 17 років (9 – 11 класи);
- студентської молоді;
- осіб з інвалідністю (дітьми з інвалідністю; молоддю з інвалідністю; особами з інвалідністю старшого віку);
- людей літнього віку;
- сімей (організація сімейного дозвілля);
- ветеранів війни та їх сімей.

Прикладами успішних реалізованих проєктів, у які залучені різні категорії населення, з метою популяризації здорового способу життя та проведення цікавого, активного, змістового дозвілля є такі проєкти як «Час діяти, Нестримні», «Нація загартованих», «Літні ліги», «Бігова Україна», «Танцюй, мрій, перемагай», «Активні парки» тощо.

Наприклад, Всеукраїнський Конкурс соціальних ініціатив «Час діяти, Нестримні» мав на меті створення та облаштування спортивних центрів, адаптованих для жителів громад, зокрема осіб з інвалідністю, включаючи тих, хто отримав інвалідність внаслідок війни. Ці центри дадуть змогу людям з інвалідністю займатися фізичною культурою, спілкуватися з однодумцями та отримувати професійну підтримку від кваліфікованих тренерів, що сприяє їхній реабілітації та реінтеграції в соціальне життя суспільства і громади. Географія конкурсу охоплює 13 областей України. Заходи акції «Нація загартованих» концентровані на військово-спортивних напрямках у патріотичному вихованні (тактична медицина; оператор БПЛА; тактико-спеціальна і вогнева підготовка; мінно-вибухова безпека; фізична підготовка, самозахист та рукопашний бій; спортивне орієнтування і топографія; бушкрафт (вміння виживання в дикій природі) тощо [2].

Найбільш популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед різних категорій населення представлено у діаграмах рис. 1 – 6.

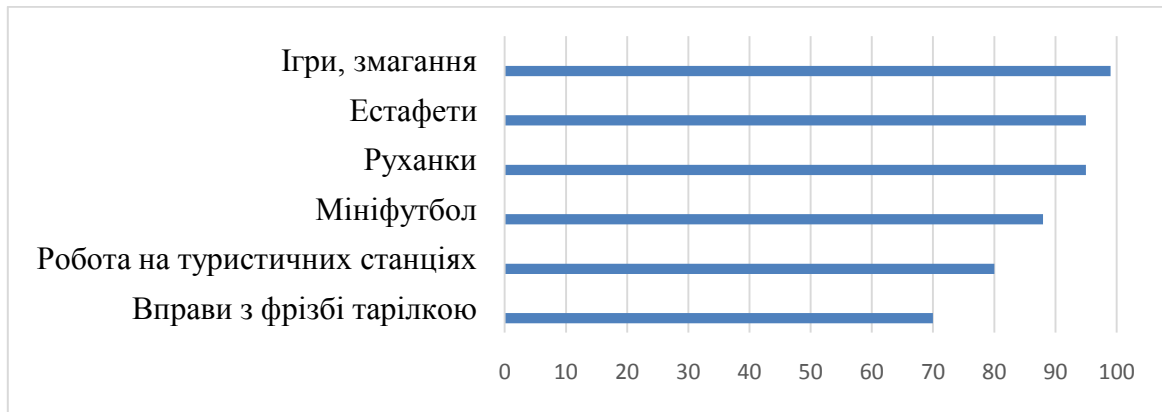

Рис. 1. Популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед дітей та учнівської молоді

Джерело: авторська розробка

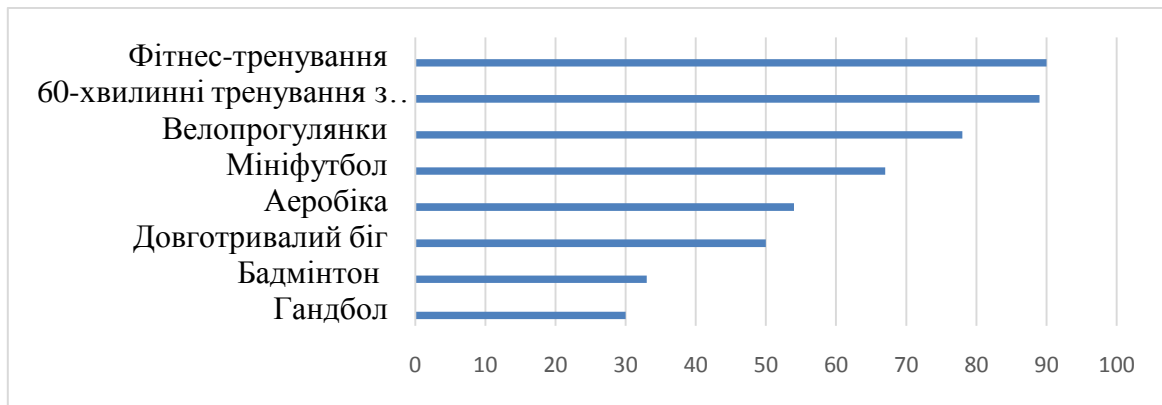

Рис. 2. Популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед студентської молоді

Джерело: авторська розробка

Рис. 3. Популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед людей літнього віку

Джерело: авторська розробка

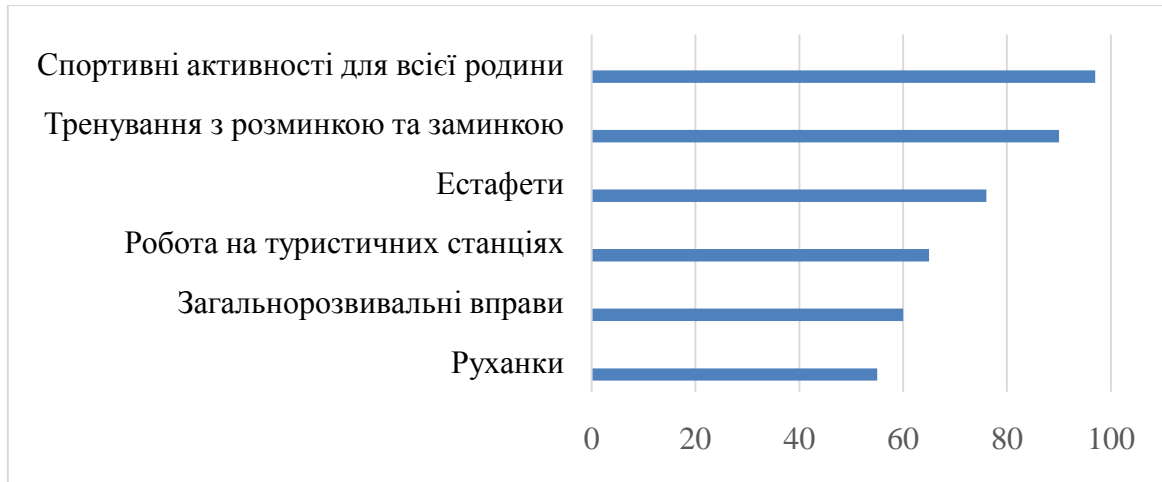

Рис. 4. Популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед ветеранів війни та їх сімей

Джерело: авторська розробка

Рис. 5. Популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед осіб з інвалідністю

Джерело: авторська розробка

Рис. 6. Популярні види фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових активностей серед людей віком від 25 до 60 років

Джерело: авторська розробка

Респонденти відзначають, що участь у таких заходах допомагає їм поліпшити фізичне здоров'я, зміцнити серцево-судинну систему, розвинути силу, гнучкість і витривалість, сприяють контролю ваги, знижують ризик захворювань, підтримують психічне здоров'я, знижують рівень стресу, тривожності, покращують настрій, сприяють емоційному добробуту, підвищують

енергійність, що допомагає у побуті та щоденній діяльності, поліпшують якість сну. Окрім того, учасники відзначають поліпшення пам'яті, уваги, концентрації.

Різноманітні спортивні заходи охоплюють також освітній компонент, що підвищує обізнаність різних груп населення про здоровий спосіб життя, правильне харчування, особливості навантажень та інші аспекти здоров'я.

Важливим фактором у залученні до таких активностей стає підтримка та розширення соціальних зв'язків та контактів. Участь у спортивних заходах сприяє налагодженню нових взаємин, зміцненню наявних взаємозв'язків та активній участі в суспільному житті. Зокрема, командні види спорту (футбол, баскетбол, волейбол) сприяють налагодженню співпраці у команді, відповідальності за спільний результат; участь у змаганнях допомагає перевірити власні можливості, познайомитися з новими людьми та зміцнити дружні стосунки; групові тренування (фітнес, аеробіка, групові забіги, марафони, велопробіги) сприяють знайомству з однодумцями, створенню нових зв'язків за інтересами та підтримці учасників один одного у досягненні спортивних цілей; фестивалі здоров'я, спортивні заходи для всієї сім'ї знайомлять з традиціями різних регіонів, сприяють зміцненню родинних зв'язків та знайомству з іншими сім'ями; інклюзивні спортивні заходи сприяють соціалізації людей з інвалідністю та їх інтеграції у суспільство тощо.

Тобто, проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів для різних груп населення не лише покращує фізичне здоров'я, а й сприяє розширенню соціальних зв'язків, створює можливості для спілкування, співпраці та взаємодії.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Таким чином, можемо констатувати, що організація фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів для різних груп населення відіграє важливу роль у житті людини та суспільства, оскільки має широкий спектр позитивних впливів на фізичний, психічний та соціальний добробут, а саме:

- зміцнення фізичного здоров'я, покращення функціонування серцево-судинної системи, зниження ризику хронічних захворювань;
- покращення психічного здоров'я, зниження рівня стресу, тривожності, покращення загального психоемоційного стану;
- налагодження та розширення соціальних зв'язків, покращення комунікативних навичок, зниження ризику соціальної ізоляції;
- розвиток нових навичок, умінь, розширення кола інтересів для особистісного зростання та самореалізації;
- підвищення продуктивності, енергійності, концентрації, активності, ефективності, позитивний вплив на продуктивність у роботі та навчанні, покращення якості життя.

Отже, організація активного дозвілля є важливим елементом у реалізації державної політики у сфері фізичної культури та масового спорту для збереження здоров'я населення.

У подальших деталізованих статтях будуть проаналізовані особливості підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до організації активного дозвілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гакман А. В. Теорія та методика фізичної рекреації : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021. 264 с.
2. Сайт ДУ ВЦФЗН «Спорт для всіх». URL: <https://sportforall.gov.ua/>.
3. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник / Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. Київ : Олімп. л-ра, 2010. 370 с.
4. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про соціальний проект «Активні парки – локації здорової України» від 07.04.2021 № 326 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2021-%D0%BF#Text>.

6. Про фізичну культуру і спорт: Закон України 1994, № 14, ст. 80 *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>.
7. Указ Президента України «Активні парки – локації здорової України» від 17 грудня 2020 року № 574/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5742020-36049>. Федько О. А. Формування системи суспільних цінностей з покращення індивідуального популяційного здоров'я в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. Київ, 2012. 38 с.
8. Федько О. А. Формування системи суспільних цінностей з покращення індивідуального популяційного здоров'я в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. Київ, 2012. 38 с.
9. Berkman L. F., Lochner K. A. Social determinants of health: meeting at the crossroads. *Health Affairs*. 2002, 21(2). 291–293.
10. Freudenberg N. Time for a national agenda to improve the health of urban populations. *American Journal of Public Health*. 2000. 90(6). P. 837–840.
11. Hormenu T., Ansah E. W. Developing and promoting active lifestyles for healthy living and national development. *Ghana Journal of Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*. 11(1), 2018. 60-75. URL: https://www.researchgate.net/publication/329076092_Developing_and_Promoting_Active_Lifestyles_for_Healthy_Living_and_National_Development.

REFERENCES

1. Hakman A. V. *Teoriia ta metodyka fizychnoi rekreatsii : navch. posibnyk.* / A. V. Hakman. Chernivtsi : Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha, 2021. 264 s. [in Ukrainian].
2. Sait DU VCFZN «Sport dlia vsikh». URL: <https://sportforall.gov.ua/>. [in Ukrainian].
3. Krutsevych T.Iu., Bezverkhnia H.V. *Rekreatsiia u fizychnii kulturi riznykh hrup naselennia: navch.posibnyk* / T.Iu. Kretsevych, H.V. Bezverkhnia. K. : Olimp. I-ra, 2010. 370 s. [in Ukrainian].
4. *Natsionalna stratehiia z ozdorovchoi rukhovoï aktyvnosti v Ukraini na period do 2025 roku «Rukhova aktyvnist – zdorovyï sposib zhyttia – zdorova natsiia»*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>. [in Ukrainian].
5. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro sotsialnyi proiekt «Aktyvni parky – lokatsii zdorovoi Ukrainy» vid 07.04.2021 № 326*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2021-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].
6. Pro fizychnu kulturu i sport: Zakon Ukrainy 1994, № 14, st. 80 *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>. [in Ukrainian].
7. Uказ Prezydenta Ukrainy «Aktyvni parky – lokatsii zdorovoi Ukrainy» vid 17 hrudnia 2020 roku № 574/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5742020-36049>. [in Ukrainian].
8. Fedko O. A. *Formuvannia systemy suspilnykh tsinnosti z pokrashchennia indyvidualnoho populiatsiinoho zdorovia v Ukraini : avtoref. dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. Kyiv, 2012. 38 s.* [in Ukrainian].
9. Berkman L. F, Lochner K. A. Social determinants of health: meeting at the crossroads. *Health Affairs*. 2002, 21(2): P. 291–293. [in English].
10. Freudenberg N. Time for a national agenda to improve the health of urban populations. *American Journal of Public Health*. 2000. 90(6): P. 837–840. [in English].
11. Hormenu T., Ansah E. W. Developing and promoting active lifestyles for healthy living and national development. *Ghana Journal of Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*. 2018, 11(1), P. 60–75. URL: https://www.researchgate.net/publication/329076092_Developing_and_Promoting_Active_Lifestyles_for_Healthy_Living_and_National_Development. [in English].

Матеріал надійшов до редакції 18.06.2024